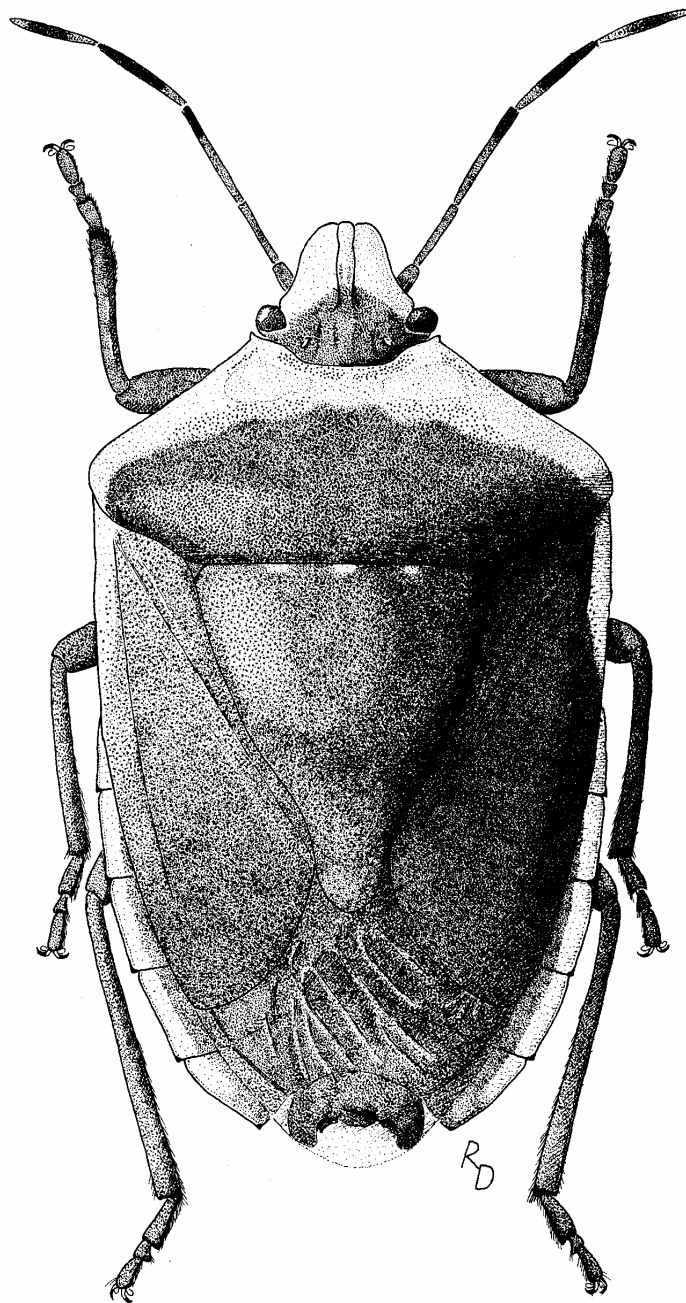

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
40. szám, 2005. október

Tartalom:

A gyűjtőnaplóm emlékei — Rövid hírek — Kirándulások, gyűjtőutak — Szakirodalmi figyelő
Közlemények

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (HA)

Szerkesztőbizottság: Jenser Gábor (JG), Rozner István (RI), Szalóki Dezső (SzD), Mészáros Zoltán (MZ), Merkl Ottó (MO), Balázs Klára (BK) és Szócs Gábor (SzG).

Szerkesztőség:

BCE, KeTK, Rovartani Tanszék,
1118, Budapest, Ménesi út. 44.
Telefon: 4826072
drótposta: attila.haltrich@uni-corvinus.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)

Budapest VIII., Baross utca 13.
www.magyarrovartanitarsasag.hu
A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovaran általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovartani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2005)

Elnök: Dr. Mészáros Zoltán
I.alelnök: Dr. Merkl Ottó
II.alelnök: Dr. Szócs Gábor
Titkár: Rédei Dávid
Szerkesztő: Dr. Merkl Ottó
Pénztáros: Szalóki Dezső
Ellenőr: Simonyi Sándor
Jegyző: Kutasi Csaba

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik péntekén a BCE Kertészettudományi Karán, az „A” épület A/1 termében (Budapest XI., Ménesi út 44), délután 4 órakor.

Illusztrációk

Címlapon: a vándorpoloska (*Nezara viridula*). Ez a nagytermetű, kártevő címerespoloska Európa déli részein gyakori. Hazánkból először 2002-ben jelezték néhány példány alapján. A fajt 2005 októberének elején Budapesten két helyen is nagy tömegben sikerült megfigyelni. (Rajz: Rédei Dávid)

Még a tavasszal próbáltuk eldönteni, hogy mikor a legmegfelelőbb a RH évi harmadik számának a megjelentetése. A hosszú nyári szünet után szeptember hónap látszott a legmegfelelőbbnek, hiszen akkor a két utolsó szám megjelenése között nem lenne olyan rövid intervallum, tagtársaink többsége már tele van élményekkel, új információkkal stb.. Csakhogy a tapasztalat azt mutatja, hogy egy szeptemberi számot már augusztus közepén meg kell szerkeszteni, majd lektorálni, tördelni, sokszorosítani stb. Nem baj, mondtuk, marad az október. Igen ám, csakhogy az októberi szám anyaga is nehezen akart összejönni. Ekkor jött az ötlet, hogy egy héttel a lapzárta előtt e-mailt küldünk azoknak a tagtársaknak, akik számítógépre (is) kapják a RH-t, hátha így sikerül jobban „aktivizálni” őket. A terv bevált és ezután minden lapszám előtt alkalmazni is fogjuk.

2005. október

HA

Hátlapon: nagy kéregszú (*Scolytus mali*) járatai rajzolta Pataki Ervin

Gyűjtőnaplóm emlékei

A könyvespolcomon 13 darab 240 lapos nagy kockás füzet tartalmazza 50 év gyűjtési adatait. Ezek az adatok sok kirándulás, gyűjtőút élményeiről beszélnek. Az első füzet így kezdődik:

Szarvasbogarak – Lucanidae

Mielőtt belelapoznék a naplóba, el kell mondanom az első nagy szarvasbogár élményemet, ami nincs ebben a füzetben. Lehettem úgy 11–12 éves gyerek, amikor nyaralásomat megosztva töltöttem nagynénémnél Bódén (ma Ajka 2. kerülete) és nagybátyámnál Vigántpetenden. Július vége lehetett, amikor Bódéről az egyik unokatestvéremmel átmentünk Vigántpetendre. Utunk Csékúton és Padragon (ma Padragkút) át vezetett az ún. Borhordó útig, amin hajdanán a kitűnő somlói borokat szállították. Ma már nyoma sincs ennek az útnak, pedig ez elvezetett a Balaton-felvidékig. Padrag határában egy öreg tölgyesen ballagtunk keresztül, és nagy csodálkozásomra az erdő terítve volt sok száz vagy ezer elhullt szarvasbogár (*Lucanus cervus*) tetemével. A bogarak rajzása már véget ért, csak imitt-amott akadt egy-egy élő példány. Akkor még nem gyűjtöttem bogarakat, de ez az élmény mind a mai napig megmaradt bennem, bár gondolom, hogy ez az öreg tölgyes is már a múlté.

Lapozunk bele most a gyűjtőnaplóba. 1978 óta rendszeres gyűjtéseket végeztünk az Alpokalján kedves barátunk, a néhai Horváth Ernő paleobotanikus felkérésére. Ernő barátunk, akkor a Savaria Múzeum Természettudományi Osztályának vezetője, majd a Múzeum igazgatója, felkérte a már két éve a „Bakony Természeti Képe” kutató programban résztvevőket, hogy alapozzuk meg a Múzeum bogárgyűjteményét. Ennek érdekében elénk tárt három üres rovarszekrényt, hogy azokat rakjuk tele bogarakkal. Más sem kellett a lelkes gyűjtőcsoportnak! Hosszú évekig jártuk ezután a Kőszegi-hegység és az Őrség tájait, és azt hiszem, a gyűjtött anyag mára már kinötte az akkori három szekrényt. A naplómban az 1980-as évszám szerepel, amikor az Írottkőn és a Szent Viden kopogtattuk a friss májusi tölgyleveleket és figyelmesek lettünk Ádám Laci barátunk örömteli kiáltására. Bár nem mondhatom, hogy tömegesen fogtuk, de alaposan megdolgoztunk a *Platycerus caprea* néhány példányáért. Azóta is sok helyen gyűjtöttem, de ezt a fajt csak ott és akkor sikerült fognom.

Akik lemezescápú bogarakkal (*Scarabaeoidea*) foglalkoznak, bizonyára ismerik a védett kis szőrös szarvasbogarat (*Aesalus scarabaeoides*). Más halandó csak ritkán találkozik vele, mert elég rejtett életmódot folytat. A megátalkodott bogarászok részére a téli időszak nem jelent pihenést. Akkor is lehet eredményesen gyűjteni az éppen áttelelő vagy már kifejlődött, kirepülésre kész bogaraból. Így történt, hogy egy alkalmilag összeverődött baráti bogarász társaság a tél derekán, január 8-án, közel térdig érő hóban, a Keleti-Bakony erdeit járva, a Királyszállástól kiindulva a nevezetes Burok-völgyet látogatta meg. Mint a téli gyűjtéseknél általában, a kiszáradt vagy korhadt fákat kerestük, amiket baltával megdolgozva, az ott telelő rovarokat gyűjthettük be. Így került elő egy farönkből a szőrös szarvasbogár sok példánya, már kifejlődve, de igen sok lárvával és bábbal is körítve. Később az ilyen téli-télvégi gyűjtőutak során a dudari temetőn átmászva Podlussány Attilával, a szemben lévő hegyoldal erdejében korhadt cseresznyefarönkből ismét sikerült a fajt begyűjteni. Azóta tél végén mindig keresem az erdei cseresznyefákat, nem kis sikerrel.

Ha már a farönkből való gyűjtéseket említettem, meg kell említeni a túlkös szarvasbogár (*Sinodendron cylindricum*) gyűjtését is bükkfarönkből. Itt is a baltáé a főszerep a téli időszakban januártól ápriliséig. Tavasszal azután a jó erőben lévő bogarászok forgathatják a nagy kivágott bükkfarönköket, melyeknek alján megtalálható ez a kis fekete szarvasbogár. Egyébként a faj a Dunántúli-középhegységben nem ritka, mint ahogyan nagyon sok helyen gyűjtöttem a Felvidéken és Erdélyben, de a Balkánon Bulgáriában és Makedóniában is.

Most hadd említsem meg a kedvenc kárpát-medencei szarvasbogárfajomat, a *Ceruchus chrysomelinus*-t. Ez a szép fekete szarvasbogár jelenlegi határainkon belül nem fordul elő. A Kárpát-medence hegyeiben általában bükkfában fejlődik. Igen nagy élményt jelentett, amikor 1995-ben a Székely Nemzeti Múzeummal közösen végzett gyűjtőútjaink során rábukkantam erre a fajra. A Görgényi-havasokat jártuk Kocs Irén és Podlussány Attila tagtársainkkal. A Szencsed-patak völgyén erdei úton mélyen be lehetett hatolni a hegyek közé. A völgy bejáratától néhány száz méterre egy erdőórház található. Itt a fiatal vadőr beszélgetésünk során elmondta, hogy a patak fölötti hegytetőn van egy vadetető, ahol télen a medvéket eteti. Egyébként a medvék lejárnak itt a patakra inni. Sajnos egy magyar vadász télen megsebesített egy medvét, amit még nem találtak meg, ezzel pedig a találkozás nem életbiztosítás. Mindezek után nekiindultam a hegyoldalnak, míg társaim a patak folyását követve haladtak tovább. Gyönyörű elegyes bükk- és fenyveserdő borította a hegyoldalt, ahol egy kidőlt fa keltette fel érdeklődésemet. Nem hiába! A szálakra hasadozott farönk bontása közben rögtön rábukkantam az első *Ceruchus*-ra. Alaposan megdolgozva a fát, több példányt sikerült gyűjtenem. Fellelkesülve az eredményen elindultam felfelé újabb fákat keresve. Mintegy száz métert haladva felfelé rájöttem, hogy egyedül vagyok, és egy nem kívánt találkozás ezen a medvés helyen nem sok jóra vezet. Így megelégedve a zsákmánnyal lemásztam, és utánaeredtem társaimnak. Ebből a fajtól még egy példányt sikerült gyűjtenem két évvel később a Kelemen-havasokban, de nem farönkből, hanem alkonyatkor szabadon a Kis-Beszterce patak völgyében.

És most meg szeretném említeni egy távoli földrészen, Ausztráliában végzett szarvasbogárgyűjtésemet. Nagy élmény volt! A 2000. évben az olimpia után Hangay György barátunk és tagtársunk meghívására Podlussány Attila barátommal és fiammal, Rozner Antival Sydneybe repültünk, ahonnan kiindulva egy kéthónapos, 13 ezer kilométeres gyűjtőutat tettünk meg. A szarvasbogárgyűjtés mégis Sydneyhez kötődik. Hangay Gyuri narrabeeni házában állt egy öreg, rovaroktól szétrágott, félig kidőlt fűzfű. Ebből kelt ki november és december hónapban a *Rhyssonotus foveolatus* szarvasbogár. Ez a Kelet-Ausztráliai faj kb. 25–30 mm hosszú, szürkésbarna alapon fekete rajzolattal. Amikor Sydneyben tartózkodtunk, reggel és este alaposan szemügyre vettem a fűzfűt, és nem hiába. Naponta egy-két frissen kikelt példány előbújt a fűzfűből – nagy öröömre.

Szarvasbogár-gyűjteményem tartalmaz több exotikus fajt. Ezekhez csere útján jutottam, személyes élményem nem kötődik hozzájuk. Érdekességként megemlítek néhány fajt ezekből: *Apterodorcus bachus* (Chile), *Dorcus alcoides*, *D. taurus*, *Prosopocoilus astacoides elaphus*, *P. bison*, *P. occipitalis*, *P. suturalis*, *Odontolabis sommeri*, *O. dalmanni*, *O. gazella*, *O. ludekingi*, *O. latipennis*, *Metopodontus occipitalis*, *Neolamprima adolphina*, *Cyclommatus caniculatus* (Dél-Ázsia, Indonézia), *Chiasognathus granti* (Chile).

Zárszóként elmondhatom, hogy bogarászás és bogarászás, valamint gyűjtés és gyűjtés között igen nagy különbségek vannak. Van, aki bélyeggyűjtő módjára az egyes csoportok teljességére törekszik, ezért cseréli, veszi a rovarbörzéken a még hiányzó fajokat, vágja, fűrészeli a lárvákkal teli faágakat otthoni tenyésztés céljára. Mindez igen eredményes módszer, és sokba kerül. Én többre becsülöm a személyes élményeim során begyűjtött bogárimágókat, ennek révén sok megfigyelést tehetek és közelebb kerülhetek a bogarak csodálatos világához.

Rozner István

Rövid hírek

Kutasi Csaba tagtársunk, a MRT jegyzője, 2005. október 4-én, a Budapesti Corvinus Egyetemen sikeresen megvédte PhD disszertációját. Dolgozatának címe: „Futóbogár-együttesek (Coleoptera: Carabidae) szerkezetének vizsgálata gyümölcsültetvényekben”; a témavezető Dr. Markó Viktor egyetemi docens.

HA

Kiállítás a Magyar Természettudományi Múzeumban. Ez év szeptember 15-től november 30-ig időszaki kiállítás látható a múzeumban, melynek címe: A világ összetett szemmel. Valójában három kiállításról van szó. Az első (*Variációk 6 lábra*) rovarokkal foglalkozik. Részben a múzeum saját anyagait, részben a Magyar Rovartani Társaság tagjainak gyűjteményeit mutatja be, amelyet jókora rovarmakettek, interaktív modellek, eleven rovarok valamint kultúrtörténeti érdekességek egészítenek ki. Frans Lanting *Dzsungelek* című kiállítása a jelen idők egyik legismertebb természetfotósának esőerdei képeiből nyújt válogatást. A *Mikrovilág* a német Nicole Ottawa és Oliver Meckes pásztázó elektronmikroszkópos képeit tárja elénk, amelyek kristályokat, növényi részleteket, és nem utolsósorban rovarokat ábrázolnak. A kiállítás a VIII., Ludovika tér 2–6 szám alatt tekinthető meg naponta 10–18 óráig (a kedd szünnap). Belépőjegyek: felnőtt 600 Ft, diák 300 Ft, csoportos jegy 250 Ft. Óvodások, 60 év felettek és pedagógus-igazolvánnyal rendelkezők számára ingyenes. Telefon: 210-1085.

Merkel Ottó

Híradás Virginiából. Szakmailag jó év volt, mert a Borror-DeLong szakkönyv 7-ik kiadásában (Introduction to the Study of Insects) kinyomták az átdolgozott Hemiptera fejezetet 16 pajzstetű család leírásával, ugyancsak két meghívásos előadásom anyagát a Proceedings of the International Symposium on Scale Insect Studies-X (Adana, Turkey).

A MRT májusi ülésén részt vettem, ahol örömmre találok több nagyra becsült kollégával, köztük Bognár Sándorral és Móczár Lászlóval. Volt diákom, Paris Lambdin (Knoxville) kb. 100 katicabogarat (*Pseudoscymnus tsugae* Sasaji & McClure) ajándékozott nekem. Ezekkel biológiai védekezési kísérletet végzek a *Tsuga canadensis* sövényen károsító *Adelges tsugae* Annand ellen. Az eddigi eredmények biztatóak.

Három volt PhD-s „pajzstetves” diákkal sikerült találkoznom: kettővel (Michael Williams és Avas Hamon) május 6-án Beltsvilleben, ahol a levéltetű- és liszteske-világszakértő, Louise Russell 100 éves születésnapját ünnepeltük. Három földrészről, több mint százan vettünk részt ezen a ritka eseményen. A 100 éves kolléganő jó egészségi állapotban köszönte részvételünket. Ő tanított meg 1957-ben a levél- és pajzstetvek gyors és újszerű mikroszkópi preparálására.

Május 29-én Regensburgban találok harmadik volt diákkal, Gemma Perez Guerrával és családjával. Gemma Németországban erdészeti rovarokban dolgozik.

Egyetemünkön jelenleg kilenc PhD-s magyar diák (három Erdélyből) tanul. Külön diákszervezetük van, és mint a szervezetük tanácsadóját (faculty advisor) nemrég felkértek, hogy 100 dolláros ajándékukat juttassam el Bőjte Csaba csángóiskola-alapjára.

Ebben az évben kertemben két komoly levélkártevővel kellett küzdenem: „a japán bogárral” (*Popillia japonica* Newman, egy szipolyfaj) a szőlőn és a „mexikói babbogárral” (*Epilachna varivestis* Mulsant, egy katicafaj) a karós babon. Ezekre fel szeretném hívni a magyar zárszolgálatosok figyelmét is, mivel tudtommal még nem jutottak el Magyarországra.

A Magyarországon Kozár Ferencsel 1975-ben begyűjtött és Virginiába 1978-ban betelepített ködfoltos pajzstetvesz (*Anthrribus nebulosus* Forst., egy orrosbogárfaj) hamar elterjedt az USA északkeleti részén, különösen a lucfenyős vidékeken. Tavaly egyetemünk díszfenyőin is megtaláltam. Mivel 1975–78-ban hivatalos kutatási keret nélkül, „lelkessedésből” végeztük ezt, akciónkat elneveztük „magyar Marshall-segély”-nek Amerika számára.

Dr. Kosztarab Mihály (prof. Emeritus of Entomology)

Kirándulások, gyűjtőútak

2005. évi Rovarász kirándulás (június 17-19) A Magyar Rovartani Társaság ezévi gyűjtőútját június 17–19-ig rendezte meg a Bükk hegységbe. A szálláshelyünk a bükk-szentkereszti úttörőtáborban volt. A jelenlévők nagy része személygépkocsival érkezett, de az ifjúság egy része vonattal és autóbusszal érte el az amúgy nehezen megközelíthető hegyi települést. Délutánra összeverődött a társaság, ekkor immár hagyományosnak mondható ünnepélyes zászlófelvonás következett (ez esetben árboc hiányában a zászlónk felkötözése egy emeleti erkélyre).

A közös ebéd után, amit a társaság a helyi Borostyán étteremben fogyasztott el, a csoport berendezkedett a szálláshelyen. A lepkészek kiszemelték az éjszakai gyűjtéshez felállítandó lepedők helyeit. Többen megismerkedtek Bükk-szentkereszt környékével, vagy beiktattak egy esti, vacsorával egybekötött kocsmalátogatást.

Másnap, 18-án szombaton került sor a nagy gyűjtőútra, egy 15 kilométeres túrával egybekötve. A nagymezői parkolót gépkocsival közelítettük meg, innen indultunk a gyűjtőútra, mely érintette a Feketesárt, az Őserdőt, a Tarkót, a Zsidó-rétet és a Nagymezőt. A társaság rovarász része a félútról visszafordult, és az addig szemügyre vett, jónak ígérkező gyűjtőhelyeken fűhálózva, kopogtatva múlatta az időt. A megadott délutáni időpontban a parkolónál ismét összegyűlt a társaság, majd Szabóky Csaba vezérletével elindultunk megnézni a Nagymezőn legelésző lipicai ménest. A lovakból nem sokat láttunk, de láttuk a csodálatosan kéklő szibériai nőzirom mezőt. Továbbmenve a Kismezőre érdekesebbnél érdekesebb ritka növényeket mutatott be Csaba barátunk, aki nem csak a molylepkék kiváló ismerője, de igen jártas a botanikában is. A Kismezőn egy hatalmas töborben alkalmunk volt megcsodálni három színompás nőziromfajt. A szállásra visszatérve rövid felkészülés után kezdetét vette a hagyományos esti szalonnasütés, ami alkalmat adott egy jó kis beszélgetésre, anekdotázásra és tapasztalatcserére.

Kirándulásunk utolsó napja sem maradt programok nélkül. Csoportunk meglátogatta a Bükk-szentkereszt felett emelkedő egyik hegy tetején a „gyógyító köveket”. Az erdős tetőn szétszórt nagy sziklákon néma csendben ücsörgött a társaság és próbált eltelni az itt létező gyógyító erejű földszegésszel. Ezen az állítólagos kultikus helyen végzett gyógykúra eredménye ezidáig ismeretlen. Innen visszatérve a faluba, meglátogattuk az Üvegmúzeumot. A bükk hegységben a vasgyártáson kívül az üveghuták működtetése is ősi foglalkozásnak számított. A Múzeum betekintést adott az itt fellelhető üvegyártásba, annak termékeibe.

Kora délután került sor az ünnepélyes zászlófelvonásra, majd a társaság elindult hazafelé.

Végül itt szeretném felhívni a kiránduláson résztvevő tagtársaink figyelmét, hogy a Bükki Nemzeti Parkban végzett gyűjtések eredményeiről ne felejtkezzenek el fajlistát átadni Szabóky Csabának. Ez volt a feltétele a Nemzeti Parkban végzett gyűjtések engedélyezésének.

Mindnyájunk nevében megköszönöm Szabóky Csabának a kirándulás megszervezését, végrehajtását és a sok értékes információt.

Vargyas-völgy 2005. május 24–28. – Ez évben is ellátogattunk a Székelyföldre a Vargyas-patak völgyébe egy gyűjtőútra. A ragyogó száraz időben (tavaly gyakran szakadt az eső) társaságunk tagjai voltak Rozner György, Rozner Ibolya, Rozner István és a Székely Nemzeti Múzeumból Kocs Irénke tagtársaink. Jó időpontban és szép időben Vargyas felé menet, egy két kilométeres kitérővel meglátogattuk Uzonkafürdőt. A település feletti hegyoldalakon már évekkkel ezelőtt is folytattunk gyűjtéseket, aminek eredménye az volt, hogy rábukkantunk a *Dorcadion murrayi* gyalogcincérre, amiből akkor sikerült néhány példányt begyűjteni. Idén elkaptuk a gyalogcincérek óriási rajzását, és számos példányt tudtunk gyűjteni. A *murrayi*-n kívül hasonló tömegben rajzott a *Dorcadion pedestre* is.

A Vargyas-völgyben a tavaly már belakott erdészházban tanyáztunk, amit esténként ki is tudtunk világítani a lepkészéshez használt generátor segítségével. Rozner Gyuri sok talajcsapdát rakott le az erdőszegélybe, amire főleg a *Carabus glabratus* és a *Carabus linnei* érkezett. Sikerült még négy-öt egyéb *Carabus*-fajt is fogni, de csak egy-két példányban. A környéken végzett fűhálós gyűjtések nagy bogáranyagot szolgáltatottak. Az erdészház körüli erdő aljnövényzete ebben az időben sűrűn be volt növe a medvehagymával, amin sok hagymabogár (*Lilioceris merdigera*) volt gyűjthető. Az erdőszegélyeken és a réteken a virágokon levélbogarak, virágcincérek és szipolyok képezték a bogár vadászatunk tárgyait.

Az egyik nap gyűjtőutat szerveztünk a Persányi-hegység védett erdejébe, a Bogáti-erdőbe. Ez az erdő nem volt ismeretlen számomra. A 90-es évek derekán Podlussány Attilával Segesvárról Sepsiszentgyörgyre menet már megálltunk itt egy gyűjtésre. Most egy egész napos kirándulás keretében alkalmunk volt jobban megnézni a terepet. Gyönyörű érintetlen elegyes középhegységi erdőben gyűjthettünk. Az erdőközi virágos tisztások nyüzsgő rovarfaunája igen sok fajt eredményezett.

Végül köszönettel tartozunk Kocs Irénnek, aki rendelkezésünkre bocsátotta a Székely Nemzeti Múzeum új háromágyas vendégszobáját, ahonnan kiindulva és visszaérkezve sikeresen lebonyolíthattuk a májusi gyűjtőutat.

Rozner István

Ismét Ausztrália. Podlussány Attila és Rozner István a Sydneyben élő Hangay György meghívására 2005. december végétől 2006. január végéig gyűjtőutat terveznek Ausztráliába. Az előkészületek már megtörténtek, most már csak ki kell várni és meg kell érni az elutazás időpontját.

Rozner István

Rovarász tábor a Bihari hegyekben. Immár 15. alkalommal rendezte meg a Rovartani Tanszék szokásos július végi egyhetes táborát. Mint minden évben, célunk most is az volt, hogy a hallgatók az eredeti helyszíneken találkozzanak azokkal az élőlényekkel (növények, gombák, állatok), melyekről a Természetvédelmi Állattan előadásain, vagy egyéb órákon a tanszékünkön már hallottak.

Ebben a tanszék munkatársain kívül, tucatnyi szakember (rovarász, botanikus, malakológus stb.) volt a segítségükre.

Az idei rovarásztáborban 57-en vettek részt. Ebből 18 hallgató, 4 oktató a karunkról, valamint 25 rovarász szakember és családtagok. A résztvevők túlnyomó többsége autóbusszal érkezett a tábor helyszínére (44), 13-an pedig személykocsival. Az elszállásolás két panzióban, a Boga Gyöngyében és a Flóra panzióba történt. A két panzió egymástól 600 m-re található. A Flórában 1800 Ft/fő/éj, a Bogában 2500 Ft/fő/éj. A buszra 13 000 Ft-ot fizetett mindenki fejenként, ami 1 200 Km-nek felelt meg (ezen felül, a kiránduláson résztvevők számának megfelelően számították ki a az összeget). A Kar jóvoltából kapott összegből (100 000 Ft), a karunkról résztvevők utólag 4500Ft-ot visszakaptak.

Okulva az előző alkalmakból, az esetleges esős napokra diapozitív előadásokat programoztunk be, melyeket kutatók, nemzeti parki dolgozók vagy múzeumi szakemberek tartanak. Bár igaz, hogy ez alkalommal egyetlen esős nap sem volt, a 6 előadásból 4-et így is meghallgattunk, mégpedig Szócs Gábor „Feromonokról”, Héra Zoltán „Magyarország puhatestűi”, Tallósi Béla „A Nemzeti Parkok, Tájvédelmi Körzetek működésében 2005 január 1-től életbe lépő változások”, valamint Orosz András „Rovarász szemmel Thaiföldön” c. vetítését.

Egész napos túra keretében jártuk be a „Csodavár” csodálatos karsztképződményeit, leereszkedve egészen a földalatti patakig („Alvilág”), majd felkapaszkodva a sziklaperemekre épített „balkonokhoz” csodáltuk az alattunk elterülő vidéket. Ugyancsak egész napra volt szükség a Szamos-bazár, a Galbena-kököz valamint a Szkerisoarai jégbarlang megtekintéséhez.

Esténként késő éjszakáig 3 lepkész (Kutasi György, Simonyi Sándor, Szeőke Kálmán) megvilágított lepedőjéhez is csatlakozhattak az érdeklődők. dr. Nagy Barnabás pedig azt mutatta be a hallgatóknak, hogy az éj leple alatt hogyan lehet hangdetektorral nemcsak megkeresni, de fajra meg is határozni a gyanútlanul ciripelő szöcskéket, sáskákat. Orosz András egy maga tervezte, hordozható sátorcsapdát (Malaise-csapda) mutatott be, dr. Höhn Mária a Boga-völgye növényeit ismertette egy délelőtti séta keretében.

Az egyik legnagyobb szerencsénk az volt, hogy a békéscsabai sofőr, Tibor, nemcsak az egyébként remek járművet, hanem a túrákat is remekül vezette, annyira jól ismerte a vidéket, hogy akár jelzés nélküli utakon is vezette a társaságot.

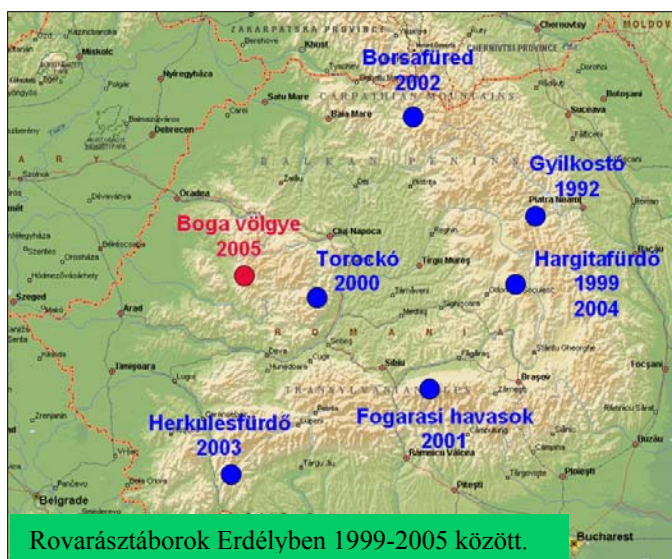
A nagyobb gyalogtúrákon 30-40 fő vett részt rendszeresen, a két buszos túrát a Medvék és a Meziádi-barlanghoz, valamint a Szkerisoarai jégbarlanghoz szerveztük.

Mint minden alkalommal, ezúttal is megkértük a hallgatókat, hogy a táborozás végén, névvel vagy anélkül, kritikai észrevételeikkel segítsék az ezután rendezendő táborok szervezését. Ezekből az észrevételekből kiderült, hogy bár elég nehezen ment az előadások „beszúrása”, az egész napos programok után, ezekre szükség van, és a jövőben állandó programpontokká válnak majd (nemcsak „esős napokon”).

A Bihari havasok Románia legcsapadékosabb területei közé tartoznak, ezért óriási szerencsénknek kell tartanunk, hogy 1-2 helyi zápor kivételével, „száraz bőrrel” úsztuk meg a kalandot.

A Rovarász táborokat 1998 óta Erdély hegyei között szervezzük. Ennek több oka is van (olcsóbb, magashegyek, ismeretlen vidékek stb.), de az egyik legfontosabb, hogy ide a Magyar Rovartani Társaság (MRT) szakemberei is szívesen jönnek, akiktől napközben és éjszakánként a hallgatók igen sokat tanulhatnak.

A Rovarász tábor adminisztratív részét (utazás, szállás, pénzek beszédése, előleg folyósítása stb.) Gátmezei Antalné, szakmai részét pedig, mint minden évben, Dr. Mészáros Zoltán szervezte. Ugyancsak ők voltak azok, akik május elején Dr. Höhn Mária társaságában (saját költségen) felkeresték a tábor helyszínét, hogy tapasztalatokat és biztosítékokat gyűjtsenek, ezzel is hozzájárulva a táborozás sikeréhez.

Rovarásztáborok Erdélyben 1999-2005 között.

HA

Szakirodalmi figyelő

Schawaller, W., Reibnitz, J. & Bense, U. 2005: Käfer im Holz. Zur Ökologie des natürlichen Holzabbaus. – *Stuttgarter Beiträge zur Naturkunde, Serie C – Wissen für Alle*. Heft 58: 78 pp. ISSN 0341–0161.

A könyv a stuttgarti Staatliches Museum für Naturkunde ismeretterjesztő kiadványa. Közérthető módon, de tudományos alapossággal tárgyalja az elpusztult fa és a hozzá kapcsolódó gombák, illetve a rajtuk-bennük fejlődő

bogarak szerepét az erdőben. A fejezetcímek (hevenyészett fordításban) a következők:

Előszó; A faanyag tulajdonságai; Az elhalt fa és a gombák; Fa és gomba mint a bogarak tápláléka; Különböző táplálékforrások (Élet a korhadt fában; Élet a gesztben; Élet a faodvakban); A tűz bogarai; Morfológia; Szűbogarok és társaik; Ragadozó bogarak; Regionális és globális példák (Baden-Württemberg díszbogarai; Délnyugat-Németország taplószújai; Afrika és Ázsia Platydema-fajai); A bogárcsaládok kislexikona; A gombák és bogarai kislexikona; Fafajok és bogarai kislexikona; Köszönetnyilvánítás; Irodalom; A szerzők.

Mindhárom szerző egy-egy – legalább részben – xilofág bogárcsalád szakembere, így az információ helyességében nem lehet kétségünk. A könyv egyik – talán legnagyobb – erénye a hihetetlenül jó minőségű ábraanyag, amely az egyik szerző, Johannes Reibnitz munkáját dicséri. Johannes eredeti szakterülete az elektronikus adatfeldolgozás és a digitális képalkotás, ám 2000 óta a stuttgarti múzeum preparátoraként dolgozik, ahol egyben a taplószűfélék (Ciidae) specialistája is. Szerzőtársa, Wolfgang Schawaller – a gyászbogárfélék (Tenebrionidae) egyik vezető kutatója – szerint reménytelenül rossz felvételekből is csodát képes varázsolni. A könyvben közölt bogárképek részletgazdagsága, színvilága, megvilágítása, élessége az én szememben fokozhatatlan színvonalú.

A könyv (ára 7 euró) beszerezhetőségéről a Stuttgarter Beiträge zur Naturkunde C sorozatának szerkesztője, Dr. H. Schmalzfuss (elektronikus postacíme: schmalzfuss.smns@naturkundemuseum-bw.de) szolgálhat felvilágosítással. A stuttgarti múzeumról honlapjuk (www.naturkundemuseum-bw.de/stuttgart/) alapján szerezhethetünk további ismereteket.

Merkl Ottó

Orrszarvúbogarak és rózsabogarak tartása. Papp Tamás, a Fővárosi Állat- és Növénykert munkatársa cikksorozatban közli azokat az ismereteit és tapasztalatait, amelyeket lemezescsápú bogarak tartása során szerzett. Az első két rész a Terrárium (terrarisztikai és herpetológiai magazin) 2005. évi 3. (júniusi) és 4. (augusztusi) számában található, és talán továbbiak is követik. A lap kéthavonta jelenik meg (a következő szám októberben), és központibb helyzetű újságárusoknál kapható. A cikkeket pompás ábraanyag kíséri, és valóban sok érdekes információt tartalmaznak. Ki gondolta volna, hogy a nagy trópusi orrszarvúbogarak lárváinak tartásánál igen jó szolgálatot tesz a táplálékközegbe kevert lámatrágya? Vagy hogy góliátbogarakat csak száraz kutya- és macskatáppal lehet felnevelni? Hogy még a szakmánknál maradjunk, a folyóirat 4. számában a Mediterráneum egyenesszárnyúiról is találunk egy cikket Zilay Tamás tollából (klaviatúrájából) – a címből ítélve egy újabb sorozat első részét –, illetve az aranysávós madárpók (*Grammostola aureostriata*) tartásáról is olvashatunk, Nagy Róberttől.

Merkl Ottó

Közlemények

Rovarász expedíció Tanzániába 2006 nyarán. Gyűjtőutat szervezek Tanzániába a következő nyáron június 25.-i környéki indulással. A túra tervezet időtartama két és fél hét. Két, egy hetes út van tervezve terepjáróval, egy hét a Nagy Hasadék völgyben a Nátron-tó és az Oldonyo Lengai környékén, a másik hét az Usambara hegységben és a Mkomazi vadvédelmi terület környékére. Az út kalkulált ára személyenként 1500 US, ebben benne van a terepjáró bérleti díja sofőrrel és az üzemanyaggal, a városi szálloda költsége négy éjszakára és a reptéri transzfer oda-vissza. Ehhez jön még a repülőjegy ára, mely jelenleg 240.000,- Ft meg a repülőtéri illeték. Ha valakit érdekel az út, kérem hívjon fel vagy írjon e-mailt. Nádai László 36/30/9225626, nadaiscarab@freemail.hu

Információkérés kollégáktól. Tisztelt kollégák, hivatásos és amatőr bogarászok. Azzal a kéréssel fordulok Önökhöz és Hozzátok, hogy segítsenek folytatni a magyarországi Lamellicornia fauna lelőhely adatainak a feldolgozását. Jelenleg a Bolbocetinae alcsalád és a Trichiinae és Cetoniinae család fajainak összes hazai lelőhely adatára van szükségem. Kérem, hogy ezeket részemre e-mailben juttassák el, vagy ha az anyagot meg kell határozni, (azt szívesen vállalom) akkor a példányokat az MTM bogárgyűjteményében nevemre hagyják ott. Ha valakinek csak egy-két példánya van számomra az is fontos adat. A segítséget előre is köszönöm. Nádai László, tel: 36/30/9225626, e-mail: nadaiscarab@freemail.hu

